

ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਹਿਲਾ ਸੈਟ

(8:1-17)

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ (4:23; ਵੇਖੋ 9:35)। ਮੱਤੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਲਿਖਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਹਨ (ਅਧਿਆਇ 8; 9); ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸੈਟਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੀ ਸਤਵੀਂ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੋ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਇਕੱਠੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜ ਦਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੈਟਾਂ (8:1-17; 8:23-9:8; 9:18-34) ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਗਿਰਦੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (8:18-22; 9:9-17)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਮਕਸਦ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ? ਦਯਾਲੂ ਮਸੀਹ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਉਹ ਕਿਉਂ ਕੀਤੇ?

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਬਦਹਾਲੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਜਦ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਚੰਭੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਦੂਜਾ, ਉਹਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਬਣਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 20:30, 31) ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਉਹ ਨਬੂਵਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (ਯਸਾਯਾਹ 29:18, 19; 35:4-6)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਚੰਭੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਸ ਵੱਲ ਦੁਆਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਪਰਤੀਤ ਸੁਣਨ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਸੁਣਨਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਚਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ” (ਰੋਮੀਆਂ 10:17)।

ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰ ਸਕਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਵਾਂਗ “ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ” (ਮਰਕੁਸ 16:20; ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:1-4) ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਵਚਨ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12:12)।

ਮੱਤੀ 8:1-17 ਸਾਨੂੰ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਫ਼ਾਇਦਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉਸ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਕੰਮਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕ ਕੋਝੀ, ਇਕ ਗੈਰਕੌਮ ਅਤੇ ਇਕ ਔਰਤ ਨੂੰ

ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤੀ।

ਇਕ ਕੋੜੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾਈ ਦੇਣਾ (8:1-4)

1 ‘ਜਾਂ ਉਹ ਪਹਾੜੇ ਉੱਤਰਿਆ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਉਹ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਈ।² ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਇਕ ਕੋੜੀ ਨੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।’³ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਲੰਮਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਹ ਅਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਦਾ ਕੋੜੂ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।⁴ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਖ਼ਬਰਦਾਰ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੀਂ ਪਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਾਜਕ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਭੇਟ ਮੁਸਾ ਨੇ ਠਹਿਰਾਈ ਚੜ੍ਹਾ ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਖੀ ਹੋਵੇ।’

ਆਇਤ 1. ਅਧਿਆਇ 4 ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ‘ਵੱਡੀਆਂ ਭੀੜਾਂ’ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ (4:25)। ਅਧਿਆਇ 5 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰਣ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ (ਅਧਿਆਇ 5-7), ਉਹ ਪਹਾੜੇ ਉੱਤਰਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰੂਚ 34:29 ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਾ ਦਸ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਸੀਨੈ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਅਜੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਅੰਤ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (8:1; 9:36-38)।

ਆਇਤ 2. ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੋੜੂ ਨਿਤਾਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੀਮਾਰੀ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 13; 14; ਗਿਣਤੀ 12:10, 12)। ਡਾਕਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਤੇ ਇਕਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋੜੂ ਆਧੁਨਿਕ ਕੋੜੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਕੋੜੂ’ (*lepra*) ਸ਼ਬਦ ਨਿਰੀ ਇਕ ਬੀਮਾਰੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਚਮੜੀ ਦੇ ਕਈ ਰੋਗਾਂ ਲਈ ਹੈ (ਦਾਣੇਦਾਰ ਧੱਫੜਾਂ ਦਾ ਚਰਮ ਰੋਗ ਸੋਰਿਆਸਿਸ, ਚੰਬਲ, ਫੁਲਬਹਿਰੀ, ਟੀਬੀ ਵਾਲਾ ਕੋੜੂ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਦਾਗ)।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੋੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਸ਼ੁੱਧ ਕੋੜੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ, ਅਸ਼ੁੱਧ! ਅਸ਼ੁੱਧ! ਬੋਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 13:45, 46; ਗਿਣਤੀ 5:2-4)। ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦਸ ਕੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ‘ਦੂਰ ਖੜੋ’ ਸਨ (ਲੂਕਾ 17:12)। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਕੋੜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। KJV ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ‘ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ।’ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਜਾਂ ਮਸੀਹਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ *proskuneo* ਹੈ (2:2 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਕੋੜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ, ‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।’ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ

ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯਹੂਦੀ ਰਵਾਇਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕੋੜ੍ਹ ਪਾਪ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰਨਾ, ਸਰੀਰਕ ਅਨੈਤਿਕਤਾ, ਕਤਲ, ਮੂਰਤੀਪੂਜਾ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਝੂਠੀ ਨਿੰਦਿਆ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।¹ ਨਿੰਦਿਆ ਵਾਲੇ ਕੋੜ੍ਹ ਦਾ ਸਾਥ ਮਰੀਅਮ ਵੱਲੋਂ ਮੂਸਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਘੱਟਨਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 12: 1-15)। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕੋੜ੍ਹੀ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਪ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਜ਼ਾ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਇਤ 3. ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਛੂਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 5: 3-6)। ਕਿਸੇ ਕੋੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਯਹੂਦੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਮਰਕੁਸ 1: 4.1 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ‘‘ਤਰਸ ਖਾਧਾ’’

ਯਿਸੂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਹ।’’ ਉਹ ਆਦਮੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਉਹਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਕੋੜ੍ਹੀ ਵੱਲੋਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲ ਅਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਕੋੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਚਮੜੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੁਣ ਫੇਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕੋੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨਾ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹਾ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ (11: 2-6)।

ਆਇਤ 4. ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਹਿਲਾ, ਉਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਖ਼ਬਰਦਾਰ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੀ’’ ਕਈ ਵਾਰ ਯਿਸੂ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਵਜਹ ਉੱਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ (9: 30; 12: 16; 16: 20; 17: 9)। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕਾਂਤ ਕਿਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਭੀੜ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੱਤੀ ਨੇ ਮੋਜ਼ਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮੱਤੀ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਦੂਜਾ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਪਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਾਜਕ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਭੇਟ ਮੂਸਾ ਨੇ ਠਹਿਰਾਈ ਚੜ੍ਹਾ ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਖੀ ਹੋਵੇ।’’ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਯਾਜਕ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਲਈ ਯਾਜਕ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਊਂਟ ਅਨੁਸਾਰ, ‘‘ਯਾਜਕ ਲੋਕ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੇਵਕ’’ ਸਨ।² ਤੁਰੇਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋੜ੍ਹ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਮਾਣਿਕਤਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ (ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 14: 1-32)। ਸ਼ੁੱਧ ਹੋਏ ਕੋੜ੍ਹੀ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

‘‘ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਖੀ ਹੋਵੇ’’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਹਿਲੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ’’ ਕਿਹੜੇ

ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਇਹਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਯਾਜਕ’’ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੇ ਸੰਦੇਹ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ‘‘ਯਾਜਕ’’ ਸ਼ਬਦ ਇਕਵਚਨ ਵਿਚ ਹੈ। ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ’’ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ‘‘ਭੀੜ’’ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (8: 1)। ਦੂਜਾ, ਸਾਖੀ ਸ਼ਬਦ ਕਿਹਦੇ ਲਈ ਹੈ? (1) ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗਿਆਈ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗਾ। (2) ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਦਮੀ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹ ਹੈ। (3) ਯਿਸੂ ਦਾ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਇਹ ਗਵਾਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 5: 17-20)। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿੱਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੁੱਧ ਹੋਏ ਕੋੜੀ ਨੇ ‘‘ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਣਾ’’ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। (4) ਇਕ ਚੌਥਾ ਬਦਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਾਜਕ ਦੀ ਚਾਂਚ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ‘‘ਭੀੜ’’ ਜਾਂ ‘‘ਲੋਕਾਂ’’ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੋੜੀ ਸਚਮੁਚ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੇਰ ਤੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੜਨ ਲਈ ਅਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਅਰਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸਮਰਥਨ ਹੈ (NEB; TEV; LB; NCV; CEV; JNT; NLT)।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਿਆਈ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋੜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹਰ ਥਾਂ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ (ਮਰਕੁਸ 1: 45; ਲੂਕਾ 5: 15)। ਅਖੀਰ ਇਸ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਥਾਦੀ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣਾ (8:5-13)

⁵ਜਾਂ ਉਹ ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਸੂਬੇਦਾਰ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਮੰਨਤ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ। ⁶ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰਾ ਨੌਕਰ ਝੋਲੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦੁਖੀ ਪਿਆ ਹੈ। ⁷ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ⁸ਪਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਇਸ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਦੇ ਹੇਠ ਆਵੇਂ ਪਰ ਨਿਰਾ ਬਚਨ ਹੀ ਕਰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨੌਕਰ ਚੰਗਾ ਹੋ ਜਾਊ। ⁹ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਭੀ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੂਏ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਅਰ ਇਕ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਜਾਹ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਏ ਨੂੰ ਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਆਪਣੇ ਚਾਕਰ ਨੂੰ. ਇਹ ਕਰ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ¹⁰ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਚਰਜ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿਹਾ ਭਈ ਮੈਂ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਐਡੀ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ। ¹¹ ਅਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਬਥੇਰੇ ਚੜ੍ਹਦਿਓਂ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦਿਓਂ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ ਬੈਠਣਗੇ। ¹²ਪਰ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਅੰਧਘੋਰ ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਉੱਥੇ ਰੋਣਾ ਅਤੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ¹³ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜਾਹ, ਜਿਹੀ ਤੈਂ ਨਿਹਚਾ ਕੀਤੀ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਉਸੇ ਘੜੀ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਆਇਤ 5. ਅਗਲਾ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵੱਸੇ ਇਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸ਼ਹਿਰ

ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪਤਰਸ ਦਾ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ (8: 14) ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ (4: 13; 9: 1)। 11: 23 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਖੰਡਰਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸਿਨਾਗੋਗ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਤਰਸ ਦਾ ਘਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।^੧

ਇੱਥੇ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਇਕ ਗੈਰਕੌਮ ਭਾਵ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸੀ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਲੋਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਰੋਮੀ ਫੌਜ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਤੀ’ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰੋਮੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਪੰਝੀ ਲਸ਼ਕਰ (ਤਕਰੀਬਨ 1, 50, 000 ਬੰਦੇ) ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪੂਰੇ ਰੋਮੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਤੈਨਾਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।^੨ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਰੋਮੀ ‘ਪਲਟਨ’ ਵਿਚ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਛੇ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦਸ ‘ਟੁਕੜੀਆਂ’ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ‘ਟੁਕੜੀ’ ਨੂੰ ਛੇ ‘ਸੌ’ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਇਕ ਸੂਬੇਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੀਡਰ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਵਿਚ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਡੇਵਿਡ ਹਿੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਪੀਰਿਆ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਾਕਮ ਹੇਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਨੂੰ ਟੁਕੜੀਆਂ ਤੈਨਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਛੋਟੀ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਸੀਮਾ ਕਰ ਦੀ ਚੌਕੀ ਅਤੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਤੁਲਣਾ ਯੂਹੰਨਾ 4. 46) ਦਾ ਹੋਣਾ ਕੁਧਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।^੩

ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚ ਇਖ਼ਲਾਕ ਅਤੇ ਸਾਊ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਇਸ ਖੂਬੀ ਵਾਲਾ ਸੀ (27: 54; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10: 1, 2, 22; 22: 25, 26; 27: 43)। ਲੂਕਾ 7: 3-5 ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਖੁਦਾ ਦਾ ਭੈਅ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਕੁਰਨੇਲਿਉਸ ਵਰਗੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10: 2, 22)। ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਨਾਂਅ ਸੀ।

ਲੂਕਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਸੀਹ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਉਹ ਇਸ ਲਾਇਕ ਹੈ ਜੋ ਜੇ ਤੂੰ ਉਹਦੇ ਲਈ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ਉਹਨੇ ਆਪ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰ [ਸਿਨਾਗੋਗ] ਬਣਵਾਇਆ ਹੈ’ (ਲੂਕਾ 7: 4, 5)। ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ‘ਆਦਮੀ ਜੋ ਕੁਝ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੇ ਮੱਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਲੂਕਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਦੀ ਅਸਲ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।’^੪

ਆਇਤ 6. ਆਇਤਾਂ 6 ਅਤੇ 8 ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ (*kurios*) ਆਖ ਕੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ (‘ਸਰ’) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰੱਬੀ ਰੁਤਬੇ (‘ਖੁਦਾ’) ਤਕ ਕਈ

ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਬ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕੇ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਆਇਤਾਂ 8 ਅਤੇ 9 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਲਈ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ *pais* ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਗੁਲਾਮ ਸਣੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ‘ਬੱਚਾ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਲੂਕਾ 7:2 ‘ਨੌਕਰ’ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*doulos*) ਵਰਤਦਾ ਹੈ।⁷ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਦੀ ਐਨੀ ਚਿੰਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਭਲੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਝੋਲੇ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦੁਖੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਝੋਲੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ। ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ *basanizo* ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਦੁਖੀ ਪਿਆ’ ਹੈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। NLT ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਨੂੰ ‘ਦਰਦ ਨਾਲ ਦੁਖੀ’ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਦੀ ਯਿਸੂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ‘ਆਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਬਚਾ’ ਲੈਣ ਦੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 7:3)।

ਆਇਤ 7. ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀਵਾਚਕ ਪੜਨਾਓ ‘ਮੈਂ’ (*ego*) ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। NJB ਵਿਚ ਇਹੀ ਖੂਬੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: ‘ਮੈਂ ਖੁਦ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਾਂਗਾ।’ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਯਿਸੂ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ: ‘ਭਲਾ ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਾਂ?’ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ‘ਭਲਾ ਮੈਂ [ਇਕ ਯਹੂਦੀ] [ਕਿਸੇ ਗੈਰਕੌਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ] ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਾਂ?’ ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ ਨੇ 15:21-28 ਵਿਚ ਕਠਨੀ ਤੀਵੀਂ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਗੈਰਕੌਮ ਸੀ, ਨੂੰ ਚੰਗਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਝਿਝਕ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ।⁸ ਮਾਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ‘ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਇਕ ਕੋੜੀ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ ਸੀ; ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗੈਰਕੌਮ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਝਿਝਕਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।’⁹

ਆਇਤ 8. ਲੂਕਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤ ਮਿਲ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ (ਲੂਕਾ 7:6, 7)। ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਇਸ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਦੇ ਹੇਠ ਆਵੇਂ। ਇਸ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਹਲੀਮੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਕੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਵੇ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਖੁਦ ਦਾ ਭੈਅ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਿਨਾਗੋਗ ਨੂੰ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੈਰਕੌਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 18:28; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:28)। ਇਹ ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਰਵਾਈਤੀ ਨਿਯਮ ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਵਿਚ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ, ‘ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਾਸ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹਨ।’¹⁰ ਤਾਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੱਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰ ਦੁਆਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੱਦਣ ਨਾਲੋਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ:

‘ਨਿਰਾ ਬਚਨ ਹੀ ਕਰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨੌਕਰ ਚੰਗਾ ਹੋ ਜਾਊ।’ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੌਂਦਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਐਨਾਂ ਯਕੀਨ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਹੱਥ ਲਾਏ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 9. ਚੰਗਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਵਿਚ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗਵਾਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੀ ਸਮਝ ਸੀ। ਉਹ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਤੇ ਅਤੇ ਪਲਟਨ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੀ, ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦ ਉਹ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਹੁਕਮ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ (‘‘ ਜਾ!’... ‘ਆ!’... ‘ਇਹ ਕਰ!’ ’’) ਅਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੇਅਰ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ‘‘ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਆਤਮਾਵਾਂ (ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ) ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।’’¹¹

ਆਇਤ 10. ਯਿਸੂ... ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਅਚਰਜ ਹੋਇਆ। ‘‘ਅਚਰਜ’’ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*thaumazo*) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੋਅਜ਼ਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਭੀੜ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈਰਾਨੀ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਇਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਆਇਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ‘‘ਅਚਰਜ’’ ਹੋਇਆ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 7:9)। ਮਰਕੁਸ 6:6 ਵਿਚ ਜਦ ਨਾਸਰਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ‘‘ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਉੱਤੇ ਅਚਰਜ ਮੰਨਿਆ।’’

ਯਿਸੂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ, ਦੱਸਿਆ, ‘‘ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਐਡੀ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ।’’ ਯਿਸੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਐਡੀ ਨਿਹਚਾ’’ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 15:21-28 ਵਿਚ ਕਨਾਨੀ ਤੀਵੀਂ ਲਈ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਗੈਰਕੌਮ ਸਨ! ਹੋਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤੀ। ਯਿਸੂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੱਤੀ ਵਿਚ ‘‘ਨਿਹਚਾ’’ (*pistis*) ਸ਼ਬਦ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (8:10; 9:2, 22, 29; 15:28; 17:20; 21:21; 23:23)। ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ‘‘ਥੋੜੀ ਪਰਤੀਤ’’ (8:26) ਹੋਣ ਤੇ ਝਾੜ ਪਾਈ ਸੀ।

ਆਇਤ 11. ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਥੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦਿਓਂ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦਿਓਂ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੀ। ਲੂਕਾ ਨੇ ‘‘ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ’’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਜੋੜਿਆ ਹੈ (ਲੂਕਾ 13:29)। ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 107:2, 3; ਯਸਾਯਾਹ 43:5, 6; 49:8-13)। ਪਰ ਇੱਥੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਬੈਠਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠਿਆਂ ਭੋਜ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਟੋਚ ਜਾਂ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਨਾਲ ਟੇਕ ਲਾ ਕੇ, ਰੇਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਦੂਰ ਫੈਲਾਉਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਰਵਾਇਤੀ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ

ਉਹ ਖੱਬੀ ਕੁਹਣੀ ਦੀ ਟੇਕ ਲਾ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੇਜ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਐਸ. ਸਕਾਟ ਬਾਰਚੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਕਈ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਲਈ ਮੇਜ ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਦੋਸਤੀ, ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੰਕੇਤ ਦਾ ਸਮਾਰੋਹ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।’’¹² ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਰੂਪਕ ਯਸਾਯਾਹ 25:6-9 ਵਿਚਲੀ ਮਸੀਹਾ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡੀ ਦਾਅਵਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਬਰਾਹਮ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ ਸੰਗਤੀ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝੀਏ? ਦੋ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ, ਜੋ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਹੈ, ਮਿਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਤਕ ਇੱਕੋ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਰਮੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10)। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ‘‘ਸੁਰਗ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ’’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਉਸ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਿਸੂ ਆਇਆ ਸੀ ਇਕ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ ਹੈ।¹³

ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵਤ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੁਰਗੀ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਬਦੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।¹⁴ ਇਸ ਦੂਜੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਆਇਤ 12 ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ‘‘ਰਾਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਅੰਧਕੋਰ ਵਿਚ ਕੱਢੇ’’ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਦੋਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਅਬਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੱਧਦੇ ਹਨ। ਮਸੀਹ ਜਦ ਦੋਬਾਰਾ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਰਾਜ (ਕਲੀਸੀਆ) ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਅਬਦੀ ਰਾਜ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:24; 2 ਪਤਰਸ 1:11; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 11:15)। ਪਹਿਲਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਨ ਤੇ ਉਸ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵੱਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜਾ ਵਿਚਾਰ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਬਰਕਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਮਿਲਣੀ ਸੀ।

ਆਇਤ 12. ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੁਰਗੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵਾਸੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਸੀਹਾ ਮੰਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਵਾਅਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ (ਉਤਪਤ 12:1-3), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ (3:8, 9 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੁਝ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘‘ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਰਾਜ ਤੁਹਾਥੋਂ ਖੋਹਿਆ ਅਤੇ ਪਰਾਈਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦਾ ਫਲ ਦੇਵੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ’’ (21:43)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ‘‘ਬਾਹਰ ਦੇ ਅੰਧਕੋਰ ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਉੱਥੇ ਰੋਣਾ ਅਤੇ ਕਚੀਥੀਆਂ ਵੱਟਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।’’ ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਨਰਕ ਦੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 13:28; 2 ਪਤਰਸ 2:17; ਯਹੂਦਾ 13)। ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਬਾਹਰ ਦੇ ਅੰਧਕੋਰ ਦੁਸ਼ਟ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੱਤੀ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ (22:13; 25:30), ਪਰ ਨਕਲੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ

ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।... ਰੋਣਾ ਅਤੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਣਾ ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਛੇ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (8:12; 13:42, 50; 22:13; 24:51; 25:30; ਤੁਲਣਾ ਲੂਕਾ 13:28), ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮੀਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਦੁਸ਼ਟ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਜ਼ਬੂਰ 112:10 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।¹⁵

ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸੰਤਾਨ ਹੋਣਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਦੁਆਉਣ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰੂਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਦਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਸ ਬਰਕਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਆਦਮੀ ਉੱਠ ਕੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 13. ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੇ ਦੂਤਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ: ‘ਜਾਹ, ਜਿਹੀ ਤੈਂ ਨਿਹਚਾ ਕੀਤੀ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇ’ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਚੰਗਿਆਈ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ। ਪਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਤਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ: ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਉਸੇ ਘੜੀ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮੂਲ ਵਿਚ ‘ਉਸੇ ਘੜੀ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ’ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 4:53)। ਲੂਕਾ ਨੇ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ‘ਜੋ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਡਿੱਠਾ’ (ਲੂਕਾ 7:10)।

ਪਤਰਸ ਦੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਨਾ (8:14, 15)

¹⁴ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਦੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਤਾਪ ਨਾਲ ਪਈ ਹੋਈ ਵੇਖਿਆ।
¹⁵ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਦਾ ਹੱਥ ਛੋਹਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦਾ ਤਾਪ ਲਹਿ ਗਿਆ ਅਰ ਉਹ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਕੀਤੀ।

ਆਇਤ 14. ਇਹ ਚੰਗਿਆਈ ਪਤਰਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਮੂਨ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਚੇਲਾ ਬਣਨ ਲਈ ਸੌਂਦਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ (4:18-20 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ; 10:1, 2)। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਅੰਦ੍ਰਿਆਸ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੈਤਸੈਦੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 1:44), ਪਰ ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਮਰਕੁਸ ਵਿਚ ਇਹ ਟਿਕਾਣਾ ‘ਸ਼ਮੂਨ ਅਤੇ ਅੰਦ੍ਰਿਆਸ ਦੇ ਘਰ’ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 1:29)। ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਅੰਦ੍ਰਿਆਸ ਅਤੇ (ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ?) ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:5)। ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਦੀ ਸੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਨਾਸਰਤ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਤਰਸ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ (4:13; ਮਰਕੁਸ 1:35; 2:1)।

ਜਦ ਯਿਸੂ ਪਤਰਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਤਰਸ ਦੀ ਸੱਸ ਤਾਪ ਨਾਲ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਰਕੁਸ

ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਨਾਮ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਓਨਾ’’ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉਸ ਔਰਤ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਪਰ ‘‘ਓਨਾ’’ ਪਤਰਸ, ਅੰਦ੍ਰਿਆਸ, ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਲਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 1:29, 30)। ਉਹ ਔਰਤ ‘‘ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਬੁਖਾਰ’’ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ (ਲੂਕਾ 4:38)। ਵਚਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬੁਖਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬੀਮਾਰੀ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੱਛਣ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 4:52; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28:8)। ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਠ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰ ਸੀ।

ਆਇਤ 15. ਯਿਸੂ ਨੇ ਬੁਖਾਰ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਛੁਹਿਆ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਯਹੂਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਨਾਹੀ ਸੀ,¹⁶ ਅਤੇ ਤਾਪ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਤੋਂ ਚੰਗਾਈ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਖਾਸ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਯਿਸੂ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਇਕ ਸਮੀਖਿਆ (8:16, 17)

¹⁶ਅਤੇ ਜਾਂ ਸੰਝ ਹੋਈ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤ ਚਿੰਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਚਨ ਨਾਲ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਸਾਰੇ ਰੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ।¹⁷ ਤਾਂ ਜੋ ਯਸਾਯਾਹ ਨਬੀ ਦਾ ਉਹ ਵਾਕ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇ ਭਈ ਉਹ ਨੇ ਆਪੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਂਦਰੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਆਇਤ 16. ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੇ ਯਿਸੂ ਸਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ‘‘ਬਟਾ’’ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਗਿਆ (ਮਰਕੁਸ 1:21; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 4:31, 33)। ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੂਤ ਚੰਬੜਿਆ ਇਕ ਬੰਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਬਹੁਵਚਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਪੜਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਬਦਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਝਿੜਕਿਆ, ‘‘ਚੁੱਪ ਕਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਜਾ’’ (ਮਰਕੁਸ 1:25)। ਇਸ ਚੰਗਿਆਈ ਨਾਲ ‘‘ਗਲੀਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਧੁੰਮ ਪੈ ਗਈ’’ (ਮਰਕੁਸ 1:28; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 4:37)।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀ ਸਬਤ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚੰਗਿਆਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅਜੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੋਵੇਗਾ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 5:10)।¹⁷ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਆਉਣ ਲਈ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਦੀ ਰਾਹ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ (ਮਰਕੁਸ 1:32; ਲੂਕਾ 4:40)। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਉਤਪਤ 1:5, 8, 13, 19, 23, 31)। ਜਾਂ ਸੰਝ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਬਤ ਬੀਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੇਰ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਯਿਸੂ ਨੇ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਕੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਮੱਤੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤ ਚੰਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਗੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ 4:23, 24)। ਯਿਸੂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਚਨ ਨਾਲ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਬਦਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਝਾੜਫੁਕ, ਵੱਡੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ

ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਜਾਂ ਬਦਬੂ ਵਾਲੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਗੰਦੀ ਬਦਬੂ ਨਾਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ।¹⁸ ਗ੍ਰਾਹਮ ਐਚ. ਟਵੈਲਫ੍ਰੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ:

ਬੇਬੀਲੋਨ ਦੇ ਟਾਲਮੁਡ ਵਿਚ ਤਵੀਜ਼, ਖਜੂਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਕੰਡੇ, ਲੱਕੜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਪੀਆਂ, ਸੁਆਹ, ਕਿੱਲੀਆਂ, ਜੀਰਾ, ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਵਾਲ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਲੁਸੀਅਨ ਲੋਹੇ ਦੇ ਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਪੇਪਿਰਸ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਝਾੜ ਫੂਕ, ਜੈਤੂਨ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ, ਮੋਰੁਆ ਅਤੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।¹⁹

ਆਇਤ 17. ਮੱਤੀ ਨੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਨੂੰ ਯਸਾਯਾਹ ਨਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ‘ਉਹ ਨੇ ਆਪੇ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਂਦਰੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।’ ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਹਿਦਰਸ਼ੀ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਹੈ, ਯਸਾਯਾਹ 53:4 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ NASB ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: ‘ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਉਸ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਏ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕਲੇਸ਼ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲੈ ਲਏ।’ ਆਲਬਰਟ ਬ੍ਰਾਂਸ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਯਸਾਯਾਹ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਮਾਂਦਰੀਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਬਰਾਨੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਗ ਹੈ।... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਾਡੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਜਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।’²⁰ ਲੂਈਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ‘ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਸੇਵਕ’ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।’²¹

ਯਸਾਯਾਹ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਲੀਬ ਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਪਾਪ ਉੱਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਯਸਾਯਾਹ 53 ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਹੀ ਹੈ। ਡੀ. ਏ. ਕਾਰਸਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਮੱਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗਿਆਈ ਲਈ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸਚਿਤ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਨ, ਜਿਹੜੀ ਅਜੇ ਹੋਣੀ ਸੀ।’²² ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਜਵਾਬ ਸਲੀਬ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।’²³ ਜੌਨ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ ਨੇ ਇਹ ਅਹਿਮ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਸਚਿਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਫੌਰਨ ਸਰੀਰਕ ਚੰਗਿਆਈ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਗਲਤ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਚੰਗਿਆਈ ਅੱਜ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਇਮਾਰੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਸ਼ਿਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿ [ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੇਬੀ 21:4.] ਸਲੀਬ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ; ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਜਿਵੇਂ ਪੌਲਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ‘ਦੇਹੀ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ’ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ (ਰੋਮੀਆਂ 8:22-23)।²⁴

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ, ਖਾਸ ਕਰ ਚੰਗਿਆਈਆਂ, ਪਾਪ ਤੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ‘ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਸ਼ਫਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ’²⁵ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਅਦੁੱਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ।

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਮੋਅਜਜ਼ੇ (ਅਧਿਆਇ 8)

‘ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਘਟਨਾ’ ਹੈ ‘ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਵਿਚ ਅਲੌਕਿਕ ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਕੰਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।’²⁶ ਸੀ. ਐਸ. ਲੂਈਸ ਨੇ ‘ਮੋਅਜਜ਼ੇ’ ਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ‘ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।²⁷ ਹੋਰ ਸੰਪੂਰਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦ ਵੈਸਮਿੰਸਟਰ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ ਦ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਬੇਹੱਦ ਸੌਤੇ ਬਾਈਬਲੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸੰਭਵ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਦਾ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ, ਵੱਸ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ।²⁸

ਬਾਈਬਲੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰੀ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13:8-10), ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਅਜਿਹੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਪ ਧੋਖਾ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 16:17-20; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 2:2-4)। ਅੱਜ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਵਚਨ ਹੈ ਅੱਜ ਵੀ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਯੂਹੰਨਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਦਰਜ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ (ਯੂਹੰਨਾ 20:30, 31)। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 10:17), ਨਾ ਕਿ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਵੇਖਣ ਨਾਲ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ (12:22-24)। ਖੁਦਾ ਅੱਜ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦਾਈ ਉਪਾਅ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੋੜ (8:1-4)

ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕੋੜ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੋੜ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੋੜ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਯਾਜਕ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਠੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 14:1-32 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੇ

ਕੋਈ ਇਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ (2 ਰਾਜਿਆਂ 5: 1-19; ਲੂਕਾ 4:27)। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਚੰਗਿਆਈ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੇਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਦੀ ਇਕ ਠਹਿਰਾਈ ਹੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੀ। ਚੰਗਿਆਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 12: 13-15; 2 ਰਾਜਿਆਂ 5:9-14)। ਕਈ ਵਾਰ ਕੋੜ੍ਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਦਖਲ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 12:9-15)।

ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਲਤ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਪਾਪ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਯਸਾਯਾਹ 59: 1, 2), ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋੜ੍ਹ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਾਪ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅੱਡ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅੱਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (2 ਥੋਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:6-9)। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅੱਡ ਹੋਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਆਮਤ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ (25:41, 46)। ਪਾਪ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਉੱਤੇ ਮਸੀਹ ਦਾ ਲਹੂ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਣਾ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:7; ਰੁਲੱਸੀਆਂ 1:20; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1:5)।

ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ (8:5-13)

ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਲਿਆਈ ਦੇ ਕਈ ਕੰਮ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ। (1) ਇਖਤਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਦੇ ਕਈ ਸਨਮਾਨਿਤ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। (2) ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਆਦਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਇਕ ਹਲੀਮ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੈਂ ਇਸ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਛੱਤ ਦੇ ਹੇਠ ਆਵੇ’’ (8:8)। (3) ਸੂਬੇਦਾਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ (ਲੂਕਾ 7:5)। ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਲਿਆ ਵਧਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਫ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਖੁਦਾ ਦਾ ਖੋਫ਼ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ’’ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। (4) ਉਹ ਇਕ ਫ਼ਰਾਖ਼ਦਿਲ ਬੰਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਮਾਜ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ (ਲੂਕਾ 7:5)। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। (5) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਭਲੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕੇ, ਉਹ ਬੜਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਲਈ ‘‘ਨਿਰਾ ਬਚਨ ਹੀ ਕਰ’’ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ (8:8)। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ‘‘ਅਚਰਜ’’ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਐਨੀ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ’’ (8:10)। ਅੱਜ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀ ਕਹੇਗਾ।

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਚਾਏ ਗਏ (8:14, 15)

ਪਤਰਸ ਦੀ ਸੱਸ ਚੰਗਿਆਈ ਪਾ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਹੋਏ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਈ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 4:39)। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਛੋਟ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੀ ਰੂਹਾਨੀ ਚੰਗਾਈ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਭਲੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ; ਸਾਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੀ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਸਾਡਾ ਬਚਾਅ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ, ‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਰਚਨਾ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਲਈ ਰਚੇ ਗਏ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਹੀ

ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਭਈ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੀਏ’’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2: 10)।

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ (8:16, 17)

‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਦਾਸ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਭਾਗ ਭਾਂਵੇਂ ਬੀਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਈ ਦੇਣਾ ਸੀ (ਯਸਾਯਾਹ 53:4), ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੈਗਨਰ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ, ‘‘ਬੀਮਾਰੀ ਉਹ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਂ ਪਾਪ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਪ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਤਿਤ ਹੋਇਆ ਸੰਸਾਰ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਯੁੱਗ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਮਗਰ ਹੈ।’’²⁹ ਸਲੀਬ ਤੇ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਵਹਾ ਦਿੱਤਾ (26:28)। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਲੋਕ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵਿਚ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਲਹੂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:38; ਰੋਮੀਆਂ 6:3, 4; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 7:14) ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (1 ਯੂਹੰਨਾ 1:9) ਉਹ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਨਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਪਾਉਣਗੇ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:50-57; 1 ਯੂਹੰਨਾ 3:2)। ਅਸੀਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਕ ਰਹਾਂਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾ ਸੋਗ, ਨਾ ਕੁਰਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਤਕਲੀਫ਼ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 21:4)।

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਲੈਵਿਟਿਕਸ ਰੱਬਾਹ 16.6, 7; 17.3; ਨੰਬਰਜ਼ ਰੱਬਾਹ 7.5; 16:6; ਡਿਯੂਟੋਨੋਮੀ ਰੱਬਾਹ 6.8.
²ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਉਸ, ਮੈਥਿਊ, ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੂਸੇਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1991), 73. ³ਆਰਕਿਓਲੋਜੀ ਐਂਡ ਦ ਬਾਈਬਲ: ਦ ਬੈਸਟ ਆਫ਼ ਬਾਰ ਜਿਲਦ 2, ਆਰਕਿਓਲੋਜੀ ਇਨ ਦ ਵਰਲਡ ਆਫ਼ ਹੈਰਡ, ਜੀਜ਼ਸ ਐਂਡ ਪੌਲ (ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਡੀ. ਸੀ.: ਬਿਬਲੀਕਲ ਆਰਕਿਓਲੋਜੀ ਸੋਸਾਇਟੀ: 1990), 188-99, 200-7 ਵਿਚ ਵੇਖੋ ਜੇਮਸ ਐਫ਼. ਸਟ੍ਰੇਂਜ ਐਂਡ ਹਰਸ਼ੇਲ ਸੈਂਕਸ, ‘‘ਹੈਜ਼ ਦ ਹਾਊਸ ਵੇਅਰ ਜੀਜ਼ਸ ਸਟੇਅਡ ਇਨ ਕੇਪਰਨਾਊਮ ਬਿਨ ਫ਼ਾਉਂਡ?’’ ਅਤੇ ‘‘ਸਿਨਾਗੋਗ ਵੇਅਰ ਜੀਜ਼ਸ ਪ੍ਰੀਚਡ ਫ਼ਾਉਂਡ ਐਟ ਕੇਪਰਨਾਊਮ।’’⁴ਟੈਸਿਟਸ, ਐਨਲਜ਼ 4.5. ਵੇਖੋ ਐਵਰੱਟ ਫ਼ਰਗਿਊਸਨ, ਬੈਕਗ੍ਰਾਊਂਡਸ ਆਫ਼ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨਿਟੀ, ਜਿਲਦ 2ਜੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1993), 46-48. ⁵ਡੇਵਿਡ ਹਿਲ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ਼ ਮੈਥਿਊ, ਦ ਨਿਊ ਸੈਂਚੁਰੀ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1972), 158. ⁶ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, ਲੂਕ: ਐਨ ਇੰਟ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ, ਦ ਟਿੰਡੇਲ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1988), 151. ⁷ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕਫ਼ਰਨਾਹੂਮ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ‘‘ਰਾਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ’’ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 4: 46-54)। ਪਰ ਉੱਥੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਨੌਕਰ’’ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ‘‘ਪੁੱਤਰ’’ (huios) ਹੈ। ⁸ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ, ਮੈਥਿਊ, ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ (ਲੁਈਸਵਿੱਲੇ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1993), 90. ⁹ਮਾਉਸ, 74. ¹⁰ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਓਹਲੋਨ 18.7.

¹¹ਹੇਅਰ, 91. ¹²ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ ਐਂਡ ਦ ਗੌਸਪਲਜ਼, ਸੰਪਾ. ਜੇਏਲ ਬੀ. ਗ੍ਰੀਨ ਐਂਡ ਸਕਾਟ ਮੈਕਨਾਈਟ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992), 796 ਵਿਚ ਐਸ. ਸਕਾਟ

ਬਾਰਚੀ, ‘‘ਟੇਬਲ ਫ਼ੈਲੋਸ਼ਿਪ।’’¹³ ਐਚ. ਲਿਓਂ ਬੋਲਸ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ* (ਨੈਸ਼ਵਿੱਲੇ: ਗੌਸਪਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੰ., 1936), 191. ¹⁴ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਈਰਡਮੈਨਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 195. ¹⁵ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਾਰਟ 1, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1976), 123. ¹⁶ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, *ਮੈਥਿਊ 1–13*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 33ਏ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1993), 209. ¹⁷ਸੱਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੱਬੀਆਂ ਨੇ ਉਣਤਾਲੀ ਪਾਬੰਦੀਆ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਖ਼ਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੀ। (ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਸ਼ੱਬਥ 7.2)। ਪਰ ਇਕ ਰੱਬੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ। (ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਸ਼ੱਬਥ 10.5.) ਤਾਂ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ¹⁸ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਆਫ਼ ਸੌਲੋਮਨ 2.4; 5.5, 13; 8.5–11; ਟੋਬਿਟ 6:7, 8, 16–18; 8:2, 3; ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 8.2.5. ¹⁹ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ ਐਂਡ ਦ ਗੌਸਪਲਜ਼, ਸੰਪਾ. ਜੋਏਲ ਬੀ. ਗ੍ਰੀਨ ਐਂਡ ਸਕਾਟ ਮੈਕਨਾਈਟ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰਵਰਸਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992), 167 ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਹਮ ਐਚ. ਟਵੈਲਫ਼ਰ੍ਰੀ, ‘‘ਡੀਮਨ, ਡੈਵਿਲ, ਸੈਟਨ।’’ ²⁰ਐਲਬਰਟ ਬਾਰਨਸ, *ਨੋਟਸ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ: ਮੈਥਿਊ ਐਂਡ ਮਾਰਕ*, ਸੰਪਾ. ਰੌਬਰਟ ਫ਼ਰਿਊ (ਫ਼ਿਲਾਡੈਲਫ਼ੀਆ: ਪੰਨਾ ਰਹਿਤ, 1832; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1974), 88. NRSV ਵਿਚ ਯਸਾਯਾਹ 53:4 ਅਤੇ ਮੱਤੀ 8:17 ਵਿਚ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।

²¹ਲੂਈਸ, 124. ²²ਡੀ. ਏ. ਕਾਰਸਨ, *ਫ਼੍ਰੈਨ ਜੀਜ਼ਸ ਕਨਫ਼ਰੰਟਸ ਦ ਵਰਲਡ: ਐਨ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਮੈਥਿਊ 8–10* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1987), 33. ²³ਮੌਰਿਸ, *ਮੈਥਿਊ*, 198. ²⁴ਜੌਨ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ, *ਐਕਸਪਲੋਰਿੰਗ ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ਼ ਮੈਥਿਊ: ਐਨ ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਟਰੀ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਦ ਜੌਨ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ ਕਮੈਂਟਰੀ ਸੀਰੀਜ਼ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: , 1999), 151. ²⁵ਵਿਲੀਅਮ ਐਮ. ਟੇਲਰ, *ਦ ਮਿਰੇਕਲਜ਼ ਆਫ਼ ਅਵਰ ਸੇਵੀਅਰ* (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ, ਡੋਰਨ ਐਂਡ ਕੰ., 1928), 26. ²⁶ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, ਜਿਲਦ 4ਥੀ (2001), ਐਸ. ਵੀ. ‘‘ਮਿਰੇਕਲ।’’ ²⁷ਸੀ. ਐਸ. ਲੂਈਸ, *ਮਿਰੇਕਲਜ਼: ਏ ਪ੍ਰੀਲਿਮਿਨਰੀ ਸਟੱਡੀ* (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਮੈਕਮਿਲਨ ਕੰ., 1947), 10. ²⁸ਹੈਨਰੀ ਸਨਾਈਡਰ ਗੇਹਮੈਨ, ਸੰਪਾ. ‘‘ਮਿਰੇਕਲ,’’ *ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਦ ਬਾਈਬਲ* (ਫ਼ਿਲਾਡੈਲਫ਼ੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1970), 622. ²⁹ਹੈਗਨਰ, 211.